

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI W POLSCE KAMPANII

„ EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH ‘2017’ ”

**Kampania zorganizowana w ramach:
Programu polityki zdrowotnej Ministra Zdrowia
„Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2016-2020”**

**Jednostka realizująca program:
Narodowy Instytut Leków
Zakład Epidemiologii i Mikrobiologii Klinicznej
Zakład Mikrobiologii Molekularnej
ul. Chelmska 30/34, 00-725 Warszawa**

Warszawa, 2018 r.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W dniu 18 listopada 2017 roku już po raz dziesiąty w całej Europie obchodziliśmy Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (EDWA, ang. *European Antibiotic Awareness Day*). Został on ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską, a kraje członkowskie Unii Europejskiej zobligowane zostały do organizacji krajowych obchodów Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach w każdym państwie.

Celem Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach jest zwrócenie uwagi na zagrożenie utraty skuteczności antybiotyków w efekcie nieracjonalnego ich stosowania jak również podniesienie świadomości społeczeństwa na temat niezwykle groźnego zjawiska w obszarze zdrowia publicznego, jakim jest narastająca i szybko rozprzestrzeniająca się oporność na antybiotyki wśród drobnoustrojów wywołujących najważniejsze i najpowszechniejsze zakażenia u człowieka.

W Polsce kampania Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach organizowana jest w ramach programu polityki zdrowotnej Ministra Zdrowia p.n. „Narodowy Program Ochrony Antybiotyków 2016-2020” realizowanego przez zespół ekspertów Narodowego Instytutu Leków.

PRZEKAZ KAMPANII EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH W 2017 ROKU

1. Przekaz kampanii EDWA kierowany do pracowników ochrony zdrowia praktykujących w lecznictwie zamkniętym.

W 2017 roku ECDC przygotowało nowe materiały informacyjne kierowane do specjalistów ochrony zdrowia praktykujących w lecznictwie zamkniętym. Szczególny przekaz skierowany został do lekarzy praktykujących w szpitalach, lekarzy oddziałów intensywnej terapii, pielęgniarek, specjalistów w dziedzinie antybiotykoterapii i lekarzy placówek opieki długoterminowej. Materiały informacyjne zostały przetłumaczone dla potrzeb realizacji kampanii EDWA w Polsce.

W plakatach oraz ulotkach zawarto przekaz:

- oporność na antybiotyki w Europie wzrasta, zagrażając bezpieczeństwu pacjentów we wszystkich placówkach opieki zdrowotnej;
- ponad połowa wszystkich antybiotyków w szpitalach stosowanych jest niepotrzebnie lub nieodpowiednio.

Pamiętaj:

- oporność na antybiotyki to globalne zagrożenie dla zdrowia publicznego, które może dotknąć każdego – Ciebie, mnie, członków naszej rodziny;
- bez antybiotyków nie będziemy w stanie leczyć prostych infekcji;
- jesteś odpowiedzialny za utrzymanie skuteczności antybiotyków!

Fakty:

- oporność na antybiotyki wzrasta;
- problem ten zagraża zdrowiu i bezpieczeństwu pacjentów we wszystkich placówkach opieki medycznej w Europie;
- pojawienie się bakterii opornych na antybiotyki należące do wielu klas terapeutycznych wzbudza szczególny niepokój – zakażenia przez nie wywoływane mogą być poważne, śmiertelne i kosztowne;
- ponad połowa wszystkich antybiotyków w szpitalach jest stosowana niepotrzebnie lub nieodpowiednio;
- jesteś odpowiedzialny za zapewnienie skuteczności antybiotyków.

Europejskie Centrum Kontroli i Profilaktyki Chorób wskazało działania, które mogą podjąć pracownicy ochrony zdrowia praktykujący w lecznictwie zamkniętym, aby przeciwdziałać oporności na antybiotyki.

Jako lekarz przepisujący leki w szpitalu jesteś zobowiązany stosować antybiotyki racjonalnie aby zachować ich skuteczność. Do Twoich zadań należy:

- w przypadku zakażeń i w profilaktyce chirurgicznej przepisywanie antybiotyków zgodnie z wytycznymi opartymi na dowodach naukowych obowiązującymi w danej placówce;
- gdy rozważasz włączenie antybiotykoterapii niezbędne jest uzyskanie informacji na temat niedawnej hospitalizacji pacjenta, pobytu w zakładzie opiekuńczym, podróży poza granice Europy, dotychczasowego stosowania przez pacjenta antybiotyków, uczulenia na leki, terapii immunosupresyjnej i wynikach badań mikrobiologicznych w ciągu ostatnich 3 miesięcy
- w przypadku przepisania antybiotyku odnotowanie w karcie pacjenta informacji dotyczących wskazań do antybiotykoterapii, wyboru leku, dawki, drogi podania i czasu trwania leczenia;
- przestrzeganie wytycznych dotyczących profilaktyki i kontroli zakażeń;
- dopilnowanie aby przed rozpoczęciem antybiotykoterapii pobrano materiał na posiew;
- poddanie leczenia weryfikacji po 48-72 godzinach oraz po uzyskaniu wyników posiewów mikrobiologicznych;
- oczekiwanie od lekarzy zlecających antybiotyki, aby zapisywali decyzje dotyczące weryfikacji leczenia u wszystkich pacjentów po upływie 48-72 godzin;
- informowanie pacjentów o wszystkich przepisanych im antybiotykach oraz ich możliwych działaniach niepożądanych;
- regularne uczestniczenie w szkoleniach, kursach i spotkaniach dotyczących zasad racjonalnego stosowania antybiotyków, pobierania próbek oraz profilaktyki i kontroli zakażeń.

Jako pielęgniarka jesteś odpowiedzialna za zachowanie skuteczności antybiotyków. Do twoich zadań należy:

- poprawianie praktyki podawania antybiotyków we współpracy z lekarzami i farmaceutami;
- stosowanie zasad profilaktyki i kontroli zakażeń obowiązujących w danej placówce;
- upewnienie się, że pacjenci (i członkowie ich rodzin) znają powody podania antybiotyku i rozumieją najważniejsze kwestie związane z jego stosowaniem w tym:
  - a. przyjmują antybiotyki ściśle według wskazań lekarza;
  - b. nie odkładają antybiotyków z zamiarem zastosowania ich w późniejszym terminie;
  - c. nie stosują antybiotyków, które pozostały po wcześniejszej kuracji;
  - d. nie przekazują przepisanych antybiotyków innym osobom.
- upewnienie się przed rozpoczęciem antybiotykoterapii, że posiewy są prawidłowo pobierane i wysyłane do laboratorium mikrobiologicznego;
- sprawdzenie czy wyniki badań laboratoryjnych są niezwłocznie przekazywane lekarzowi prowadzącemu;
- regularne uczestniczenie w szkoleniach, kursach i spotkaniach dotyczących zasad racjonalnego stosowania antybiotyków, pobierania próbek oraz profilaktyki i kontroli zakażeń.

Jako lekarz w placówce opieki długoterminowej, jesteś zobowiązany stosować antybiotyki racjonalnie, aby zachować ich skuteczność. Do Twoich zadań należy:

- wdrażanie zasad profilaktyki i kontroli zakażeń;
- dokształcanie lekarzy i pielęgniarek, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji, w których często zdarzają się przypadki stosowania antybiotyków w sposób niewłaściwy takich jak profilaktyka antybiotykowa i nadmiernie wydłużony czas trwania leczenia;
- upewnienie się, że pensjonariusze (i członkowie ich rodzin) znają powody podania antybiotyku i rozumieją najważniejsze kwestie związane z jego stosowaniem w tym:
  - a. przyjmują antybiotyki ściśle według wskazań lekarza;
  - b. nie odkładają antybiotyków z zamiarem zastosowania ich w późniejszym terminie,
  - c. nie stosują antybiotyków, które pozostały po wcześniejszej kuracji;
  - d. nie przekazują przepisanych antybiotyków innym pensjonariuszom lub innym osobom.
- poddanie leczenia weryfikacji po 48-72 godzinach oraz po uzyskaniu wyników badań mikrobiologicznych;
- stosowanie antybiotykoterapii, wyłącznie wówczas, gdy istnieją dowody na zakażenie bakteryjne;
- propagowanie programów szczepień dla pensjonariuszy i pracowników;
- regularne uczestniczenie w szkoleniach i spotkaniach mających na celu wspieranie wdrażania w placówce zasad rozsądnego stosowania antybiotyków, opartych na dowodach naukowych, miejscowych wytycznych dotyczących stosowania antybiotyków, środków profilaktyki i kontroli zakażeń;
- organizowanie wydarzeń o charakterze edukacyjnym oraz kampanii mających na celu przekazywanie pensjonariuszom informacji dotyczących zasad rozsądnego stosowania antybiotyków;
- regularnie przeprowadzanie kontroli/badań ankietowych dotyczących praktyki ordynowania antybiotyków oraz zakażeń związanych z opieką zdrowotną.

Jako specjalista ds. antybiotykoterapii jesteś zobowiązany stosować antybiotyki racjonalnie aby zachować ich skuteczność. Do Twoich zadań należy:

- wspieranie procesu tworzenia i wdrażania programu szpitalnej polityki antybiotykowej w danej placówce;
- propagowanie lokalnych wytycznych dotyczących leczenia zakażeń i stosowania antybiotyków. Takie wytyczne powinny być zawsze łatwo dostępne dla wszystkich podmiotów świadczących usługi z zakresu ochrony zdrowia;
- sprawdzanie, czy antybiotyki zlecane są w sposób zgodny z rekomendacjami antybiotykoterapii zawartymi w wytycznych opartych na dowodach naukowych;
- w razie stwierdzenia przypadków nieprzestrzegania wytycznych przez specjalistów w szpitalu, należy zapytać ich o powody takiego postępowania i pomóc im zrozumieć ich błędy;
- przekazywanie lekarzom zlecającym antybiotyki informacji zwrotnych oraz porad dotyczących diagnostyki i leczenia zakażeń;

- przeprowadzanie regularnie szkoleń dla lekarzy zlecających antybiotyki w zakresie racjonalnego stosowania antybiotyków oraz uczestniczenie w spotkaniach mających na celu wprowadzanie w szpitalu opartych na dowodach naukowych wytycznych dotyczących stosowania antybiotyków.

2. Przekaz kampanii kierowany do ogółu społeczeństwa

W 2017 r. w ramach realizacji kampanii EDWA w Polsce przygotowano zestaw nowych materiałów informacyjnych kierowanych do ogółu społeczeństwa w tym plakat, ulotkę, zakładkę/plan lekcji oraz wystawę tematyczną,

W materiałach kierowanych do ogółu społeczeństwa zawarto przekaz:

- antybiotyki przestają działać;
- przyjmuj je odpowiedzialnie;
- w wyniku nadużywania i niewłaściwego stosowania antybiotyków bakterie stają się antybiotykooporne;
- antybiotyki działają tylko na bakterie, nie leczą chorób wirusowych: grypy, przeziębienia, ostrych zapaleń gardła i oskrzeli;
- przyjmuj tylko antybiotyki przepisane przez lekarza, zaufaj jego wiedzy;
- stosuj się do zaleceń lekarza, nie przerywaj terapii antybiotykowej, nawet jeśli poczujesz się lepiej;
- stosuj podstawowe zasady higieny by zatrzymać rozprzestrzenianie się drobnoustrojów.
- jeśli przyjmujesz antybiotyki samowolnie lub niezgodnie z zaleceniami lekarza, terapia może okazać się nieskuteczna.

W zakładce/planie lekcji wskazano:

- antybiotyki działają tylko na bakterie;
- uprawiaj sport;
- myj ręce przed jedzeniem, po skorzystaniu z toalety i po powrocie do domu;
- jedz dużo owoców i warzyw;
- kichaj w chusteczkę lub zgięcie łokciowe.

3. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach'2017 – działania w Polsce

Organizacja EDWA w Polsce w 2017 roku została wsparta przez urzędy miast, urzędy marszałkowskie, wojewódzkie stacje sanitarno-epidemiologiczne, Stowarzyszenie Zdrowych Miast Polskich oraz Polskie Stowarzyszenie Studentów Farmacji. Wsparcia dla działań podejmowanych w ramach kampanii EDWA udzieliły:

- Urzędy Miast w Białymstoku, Bielsku-Białej, Chorzowie, Chojnicach, Gdańsku, Gdyni, Gorzowie Wielkopolskim, Jeleniej Górze, Kaliszu, Kielcach, Koszalinie, Krakowie, Łodzi, Mysłowicach, Olsztynie, Poznaniu, Przemyślu, Rzeszowie, Skierniewice, Suwałkach, Szczecinie, Śremie, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu, Zielonej Górze, Zgierzu.
- Urzędy Marszałkowskie województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, lubelskiego, małopolskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego, podkarpackiego, śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, zachodniopomorskiego,
- Wojewódzkie Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Opolu, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie, Wrocławiu.

MATERIAŁY INFORMACYJNE KAMPANII I ZASTOSOWANE FORMY PRZEKAZU

a. Plakaty i ulotki kierowane do ogółu społeczeństwa .

W ramach realizacji kampanii w 2017 roku opracowano i wydrukowano nowe wzory materiałów informacyjnych kierowanych do ogółu społeczeństwa:

- plakat dla społeczeństwa - 17.000 egz.
- ulotka dla społeczeństwa - 170.000 egz.
- zakładka/plan lekcji dla dzieci - 100.000 egz.

Materiały informacyjne kampanii zostały przekazane we współpracy z Wojewódzkimi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi, jednostkami samorządu terytorialnego na terenie całej Polski do szpitali, placówek POZ, urzędów, placówek oświatowych, domów kultury.

W dniu 17.11.2017 przedstawiciele NPOA rozdawali ulotki informacyjne mieszkańcom Warszawy.

b. Wystawa tematyczna

W 2017 roku opracowano nową wystawę tematyczną składającą się z dwunastu plansz. Wydrukowano 20 kompletów wystawy. Wystawa prezentowana była w wielu miastach w urzędach, domach kultury, placówkach oświatowych, stacjach sanitarno-epidemiologicznych w województwach: pomorskie, warmińsko-mazurskie, lubuskie, łódzkie,

dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, podlaskie, wielkopolskie, świętokrzyskie, małopolskie, lubelskie, śląskie.

Przykładowe miejsca prezentacji wystawy:

- Teatr im. Juliusza Osterwy w Gorzowie Wielkopolskim w dn.11-15.12.2017r.
- Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce w dn.08-15.12.2017r.,
- Urząd Miasta, Plac Kolegiacki 17, Poznań w dn. 12-18.12.2017r.
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, ul. Dąbrowskiego 23, Katowice w dn. 18-31.12.2017 r.
- Starostwo Powiatowe w Olsztynie 08.01.-22.01.2018 r.

W dniach 06-15.12.2017 r. wystawa prezentowana była na Małym Rynku w Krakowie.

c. Spot kampanii EDWA i plansze statyczne

W 2017 roku przygotowano nowy 10 sek. spot kampanii EDWA oraz cztery plansze statyczne. Plakaty lub plansze statyczne EDWA prezentowane były w listopadzie/grudniu b.r. w komunikacji miejskiej w Lublinie (plakat format A3–40 egz.), Gdyni (plakat format A2 – 100 egz.), Suwałkach (spot i plansze statyczne), Zielonej Górze (plakat format A3-30 egz.), Gdańsku (plakat format A2-100 egz.), Olsztynie (plakat format A3-30 egz. w dn. 28.11-11.12.2017), Krakowie (spot i plansze statyczne od 20.11.2017), Toruniu (plansze statyczne w dn. 28.11.-04.12.2017), na stacjach metra w Warszawie (plakat format A4-85 egz. w dn.12-18.11.2017). W dniach 17-18.11.2017 r. w wagonach metra w Warszawie na ekranach prezentowane były plansze statyczne EDWA a na stacjach metra emitowano 10 sek. spot kampanii.

d. Programy w radiu

Przedstawiciele Programu uczestniczyli w tematycznych audycjach radiowych z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach m.in. w Radiu TOK FM, Program EUREKA 1 Programu Polskiego Radia.

e. Internet

W ramach kampanii prowadzono działania informacyjne w portalach społecznościowych (Facebook), portalach informacyjnych i w serwisie informacyjnym (YouTube).

Informacje na temat EDWA zostały umieszczone na stronach portali informacyjnych Urzędów Miast, Urzędów Marszałkowskich które zadeklarowały współpracę jak również na

stronie internetowej m.in. Głównego Inspektoratu Sanitarnego, Stowarzyszenia Pielęgniarek Epidemiologicznych, Naczelnej Izby Lekarskiej, Naczelnej Izby Aptekarskiej.

Przykładowe portale informacyjne na których umieszczono informacje o EDWA'2017: www.wloclawek.info.pl, www.wroclaw.pl, www.moje-gniezno.pl, www.programyzdrowotne.pomorskie.eu, www.koszalin.pl, www.portaledukacyjny.krakow.pl, www.um.suwalki.pl, www.echokamienia.pl, <http://piotrkowtrybunalski.naszemiasto.pl>, www.zdrowie.lodzkie.pl, www.srem.pl, myslowice.pl, www.gmina.brzezno.pl.

f. Sympozja regionalne

W ramach Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach zorganizowano cztery sympozja regionalne:

- Sympozjum regionalnego „Jak zwiększyć szanse na powodzenie antybiotykoterapii w dobie narastającej lekooporności drobnoustrojów” Szczecin, 15.11.2017 r.
- Forum Ekspertów „Chrońmy Antybiotyki” Wrocław, 16.11.2017 r.
- Sympozjum z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach, Warszawa, 22.11.2017 r.
- Sympozjum regionalne z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Lublin, 08.11.2017 r.

Podsumowanie.

Prowadzenie edukacji na temat zasad racjonalnego stosowania antybiotyków oraz szerokiej edukacji w tym zakresie wśród ogółu społeczeństwa oraz specjalistów medycznych stanowi element strategii walki ze zjawiskiem antybiotykooporności. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach stanowią platformę umożliwiającą rozpowszechnianie informacji i kluczowych danych na temat antybiotyków i zjawiska antybiotykooporności.

WYSTAWA „EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH”

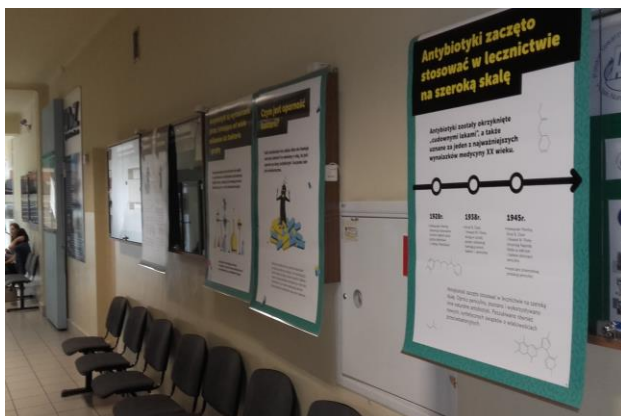

MAŁY RYNEK, KRAKÓW 06-15.12.2017 r.

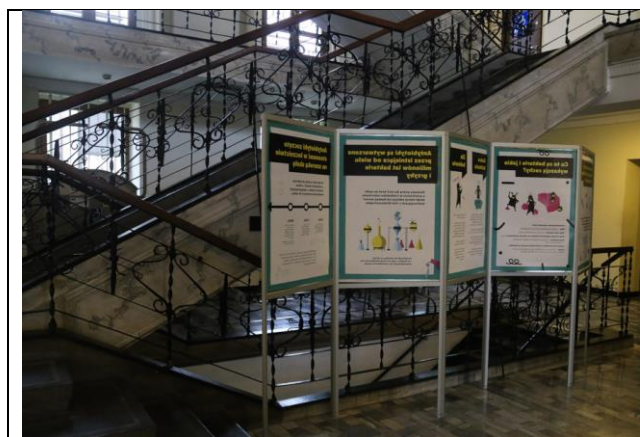
TEATR IM. JULIUSZA OSTERWY, GORZÓW WIELKOPOLSKI
11-15.12.2017 r.

WYSTAWA „EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH”

**WYDZIAŁ NAUK O ZDROWIU
UNIwersytet JANA KOCHANOWSKIEGO
KIELCE
08-15.12.2017r.**

**URZĄD MIASTA POZNAŃ,
PLAC KOLEGIACKI 17, POZNAŃ
12-18.12.2017 r.**

**URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO,
KATOWICE, 18-31.12.2017 r.**

**Starostwo Powiatowe, Olsztyn
08-22.01.2018 r.**